

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 121/2011-38

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí 24. augusta 2011 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosa, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho v konaní o sťažnosti Ing. J. K., P., zastúpeného advokátom JUDr. V. M., P., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bardejov v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 691/1991, za účasti Okresného súdu Bardejov, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. J. K. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bardejov v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 691/1991 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Bardejov **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 691/1991 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. Ing. J. K. priznáva finančné zadosťučinenie v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré mu je Okresný súd Bardejov povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bardejov je povinný uhradiť Ing. J. K. trovy konania v sume 254,88 € (slovom dvestopäťdesiatštyri eur a osemdesiatosem centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. V. M., P., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 121/2011 z 31. marca 2011 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Ing. J. K. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bardejov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 691/1991 (ďalej aj „namietané konanie“).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ ešte 11. novembra 1991 spolu s ďalšími dvoma žalobcami podal okresnému súdu návrh na „vydanie veci – nehnuteľnosti v zmysle zákona č. 87/91 Zb.“.

Sťažovateľ uviedol, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo konanie v označenej právnej veci v časti týkajúcej sa uplatneného nároku na vydanie pozemkov právoplatne skončené.

Okrem toho, že sa sťažovateľ domáhal, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy vyslovil, že postupom okresného súdu bolo porušené jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, zároveň žiadal priznanie finančného zadosťučinenia v sume 3 000 €.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti prípisom sp. zn. Spr. 646/11 z 20. mája 2011, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„Predmetom sporu je vydanie nehnuteľnosti podľa § 5 ods. 4 zák. č. 87/1991 Zb. a tak už samotný charakter sporu napovedá, že ide o spor zložitý nielen čo do skutkových okolností, ale aj okolností právnych. Zložitosť sporu bola umocnená aj tým, že predmet žiadanej reštitúcie prešiel zásadnou prestavbou, čo vyvolalo potrebu posúdenia či nedošlo k zániku objektu reštitúcie...

Prekážky postupu konania podľa § 107 a nasl. Občianskeho zákonníka;

Uznesením Okresného súdu Bardejov zo dňa 15. 8. 2002 č. k. 8 C 691/91-449 bolo konanie vo veci z dôvodov podľa § 109 ods. 2 písm. c/ O. s. p. prerušené do právoplatného skončenia veci Okresného súdu Bardejov sp. zn. 4 C 407/99. Na odvolanie sťažovateľa a žalobkyne M. K. Krajský súd v Prešove svojim uznesením zo dňa 30. 12. 2004 č. k. 4 Co 284/2004-471 napadnuté uznesenie potvrdil a uznesenie sa dňom 17. 3. 2005 stalo právoplatným. Keďže podľa § 111 O. s. p. ak je konanie prerušené, nevykonávajú sa pojednávania a neplynú lehoty, počnúc odo dňa právoplatnosti uznesenia o prerušení konania súd úkony vo veci nevykonáva. Dodávam, že vec Okresného súdu Bardejov vedená pod sp. zn. 4 C 407/99 nie je doposiaľ právoplatne skončená, v dôsledku čoho neodpadla prekážka brániaca súdu postupu v konaní.

Prietahy, ktoré podľa názoru súdu spôsobil sťažovateľ:

Sťažovateľ sám prietahy v konaní nespôsobil.

Prietahy, ktoré boli spôsobené súdom:

Súdom prietahy spôsobené neboli. Ak aj v priebehu konania došlo k uplynutiu dlhšieho času medzi jednotlivými úkonmi súdu, stalo sa tak z dôvodov vyvolaných okolnosťami prípadu a zmenami v osobe zákonného sudcu vyvolanými objektívnymi okolnosťami (odchody a príchody sudcov). Pri posudzovaní dĺžky doby, ktorá uplynula v týchto prípadoch medzi jednotlivými úkonmi, nemožno neprihliadať na objektívnu potrebu

naštudovania veci. Chcem dodať, že o nároku sťažovateľa a ďalších žalobcov bolo už súdom meritórne rozhodnuté a to rozsudkom Okresného súdu Bardejov zo dňa 29. 3. 2001 č. k. 8 C 691/91-398 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove zo dňa 11. 2. 2002 sp. zn. 4 Co 441/01 v spojení s opravným uznesením z 22. 1. 2003 sp. zn. 4 Co 441/01, čím bol vyriešený stav právnej neistoty na strane sťažovateľa. Na tomto konštatovaní nič nemení skutočnosť, že Krajský súd v Prešove zrušil citovaným rozhodnutím rozsudok Okresného súdu Bardejov zo dňa 29. 3. 2001 č. k. 8 C 691/91-398 vo výroku, ktorým bola žaloba žalobcov včítane sťažovateľa zamietnutá v časti o vydanie pozemkov, lebo nárok žalobcov v tejto ich časti sa javí ako prinajmenšom sporný.“

Súčasťou vyjadrenia okresného súdu k sťažnosti z 20. mája 2011 bol aj prehľad procesných úkonov doterajšieho priebehu napadnutého konania, z ktorého vo vzťahu k hodnoteniu postupu okresného súdu poukazuje ústavný súd na to, že od podania žaloby (t. j. od 11. novembra 1991) bolo po prvýkrát vo veci meritórne rozhodnuté rozsudkom č. k. 8 C 691/91-48 z 28. júla 1992, ktorým okresný súd návrh žalobcov zamietol. Tento rozsudok bol v odvolacom konaní v celom rozsahu zrušený uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd 1“) č. k. 12 Co 368/92-56 z 2. decembra 1992 a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. Okresný súd po druhýkrát vo veci meritórne rozhodol rozsudkom č. k. 8 C 691/91-200 z 30. októbra 1995, ktorým opätovne žalobu v celom rozsahu zamietol. Na základe odvolania žalobcov krajský súd 1 napadnutý prvostupňový rozsudok uznesením č. k. 16 Co 154/96-236 z 25. septembra 1996 znovu zrušil rozsudok súdu I. stupňa a vrátil mu vec na ďalšie konanie. V poradí tretím rozsudkom č. k. 8 C 691/91-398 z 29. marca 2001 okresný súd rozhodol, že žalovaný 1... je povinný vydať žalobcom dom č... na parcele..., zapísaný v pozemnoknižnej vložke č..., katastrálne územie B. V časti uplatneného nároku na vydanie pozemkov okresný súd žalobu zamietol. Na základe odvolania účastníkov konania Krajský súd v Prešove (ďalej aj „krajský súd 2“) rozsudkom č. k. 34 Co 441/01-439 z 11. februára 2002 potvrdil napadnutý prvostupňový rozsudok v časti, v ktorej bolo žalobe vyhovené. V prevyšujúcej časti, v ktorej bola žaloba zamietnutá, krajský súd 2 zrušil napadnutý rozsudok a vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie. Následne bolo uznesením okresného súdu č. k. 8 C 691/91-449 z 15. augusta 2002 napadnuté konanie do právoplatného skončenia konania sp. zn. 4 C 407/99 prerušené.

Krajský súd 2 rozhodol o odvolaní žalobcov o prerušení konania tak, že uznesením č. k. 4 Co 284/04-471 z 30. decembra 2004 napadnuté prvostupňové uznesenie o prerušení konania potvrdil. Tento stav pretrváva aj v čase meritórneho prerokovania sťažnosti sťažovateľa.

K vyjadreniu okresného súdu zaujal sťažovateľ stanovisko podaním doručeným ústavnému súdu 14. júna 2011, v ktorom okrem iného uviedol, že trvá na uskutočnení verejného ústneho pojednávania, pričom ďalej ozrejmil, že *„na verejnom pojednávaní sa chcem bližšie vyjadriť k jednotlivým dôvodom, pre ktoré som sťažnosť podal, a najmä k dôsledkom, ktoré pre mňa malo porušenie môjho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR podľa môjho názoru, postupom Okresného súdu Bardejov v konaní v právnej veci vedenej týmto súdom pod sp. zn. 8 C 691/1991“*.

Obsah súvisiaceho spisu okresného súdu potvrdzuje úkony uvedené v jeho vyjadrení z 20. mája 2011, ktoré ústavný súd považuje za preukázané.

Pretože s upustením od ústneho pojednávania v predmetnej veci súhlasil len jeden z účastníkov (okresný súd) a sťažovateľ na jeho konaní trval, ústavný súd ho nariadil bez ohľadu na to, či so zreteľom na okolnosti danej veci, predmet konania a stanoviská účastníkov k nemu možno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Ústne pojednávanie pôvodne nariadené na 28. júl 2011 bolo na žiadosť právneho zástupcu sťažovateľa odročené na 24. august 2011 a konalo sa len za účasti sťažovateľa a jeho právneho zástupcu, keďže predseda okresného súdu svoju neúčast' ospravedlnil prípisom z 8. augusta 2011.

Právny zástupca sťažovateľa, resp. sťažovateľ na pojednávaní neuviedli žiadne nové skutočnosti, ktoré by neboli ústavnému súdu známe z obsahu spisu. Právny zástupca sťažovateľa navrhol, aby ústavný súd nálezom okrem iného zrušil uznesenie okresného súdu č. k. 8 C 691/91-449 z 15. augusta 2002 o prerušení konania, a zároveň požiadal, aby mu

bola priznaná úhrada trov konania za tri úkony právnej služby v celkovej sume 432,36 €, z toho dva úkony uskutočnené v roku 2010 (príprava a prevzatie veci a podanie sťažnosti) a jeden úkon uskutočnený v roku 2011 (účasť na verejnom ústnom pojednávaní).

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania

postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 druhej vety OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Čo sa týka právnej a faktickej zložitosti veci, ústavný súd v danom prípade vzal do úvahy skutkový stav a platnú právnu úpravu relevantnú na rozhodovanie, ako aj charakter veci, pričom na základe týchto hľadísk, pokiaľ ide o napadnuté konanie, ktorého predmetom je rozhodovanie o reštitučnom nároku na vydanie nehnuteľností podľa zákona č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách v znení neskorších predpisov, dospel k záveru, že sa možno stotožniť s názorom vyjadreným predsedom okresného súdu, že ide o vec fakticky zložitú, a to najmä vzhľadom na nutnosť vykonania pomerne rozsiahleho dokazovania.

Navyše, právne spory súvisiace s uplatnením obdobných reštitučných nárokov, ako je to vo veci sťažovateľa, treba v zásade považovať za skutkovo zložitú aj vzhľadom na potrebu zisťovať vlastnícke vzťahy ich rekonštruovaním do minulosti (IV. ÚS 230/2010).

Ústavný súd vzal napokon do úvahy, že v čase doručenia návrhu na začatie konania okresnému súdu ešte nemali všeobecné súdy dostatok skúseností s interpretáciou a aplikáciou reštitučných zákonov, v dôsledku čoho bolo možné takéto spory považovať aj za právne zložitejšie, keďže v tom čase ešte neexistoval jednoznačný, resp. jednotiaci prístup k výkladu a aplikácii príslušných právnych noriem.

Na druhej strane však ústavný súd musí konštatovať, že aj napriek zohľadneniu skutkovej a právnej zložitosti veci nemožno v žiadnom prípade akceptovať doterajšiu dĺžku preskúmaného konania, ktoré do meritórneho prerokovania sťažnosti trvá takmer 20 rokov. Tento záver považuje ústavný súd za jednoznačný bez ohľadu na to, že o časti nároku sťažovateľa bolo medzičasom právoplatne rozhodnuté (rozsudkom okresného č. k. 8 C 691/91-398 z 29. marca 2001, potvrdeným rozsudkom krajského súdu 2 č. k. 34 Co 441/01-439 z 11. februára 2002). Ústavný súd napokon dodáva, že ani zložitost' sporu nezbavuje všeobecný súd ústavnej zodpovednosti za prieťahy v konaní zapríčinené nesprávnou organizáciou práce, nečinnosťou bez relevantného právneho dôvodu alebo inými nedostatkami v činnosti súdu (m. m. I. ÚS 47/96, III. ÚS 173/03).

2. Správanie sťažovateľa ako účastníka posudzovaného konania je druhým kritériom pri zisťovaní, či v tomto konaní došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu jeho v sťažnosti označeného základného práva. Ústavný súd v správaní sťažovateľa nezistil žiadnu takú skutočnosť, ktorá by podstatnou mierou prispela k predĺženiu konania a ktorú by bolo treba pripísať na jeho ťarchu. V uvedenej súvislosti aj predseda okresného súdu vo vyjadrení k sťažnosti uviedol, že „sťažovateľ sám prieťahy v konaní nespôsobil“.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, ktorého uplatnením ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní.

Jurisdikcia ústavného súdu („rationae temporis“) sa vzťahuje na obdobie po 15. februári 1993. Bez zreteľa na vznik právomoci ústavného súdu v rámci posúdenia základnej otázky, či sa vec sťažovateľa prerokovala na okresnom súde v zmysle čl. 48 ods. 2

ústavy, ústavný súd už konštantne prihliada aj na dobu, ktorá v konaní uplynula v období do 15. februára 1993, teda do nadobudnutia účinnosti zákona o ústavnom súde (m. m. IV. ÚS 47/03).

Ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre stabilne zdôrazňuje potrebu prioritného posudzovania uplatnených reštitučných nárokov zo strany všeobecných súdov (porovnaj napr. IV. ÚS 56/07, III. ÚS 377/09), a to najmä vzhľadom na účel sledovaný reštitučnými zákonmi.

Zo sťažnosti a zapožičaného súvisiaceho súdneho spisu okresného súdu vyplynulo, že napadnuté konanie začalo 11. novembra 1991 podaním návrhu na „vydanie veci – nehnuteľnosti v zmysle zákona č. 87/91 Zb.“ a bolo prerušené uznesením okresného súdu sp. zn. 8 C 691/91 z 15. augusta 2002 „do právoplatného skončenia konania vo veci sp. zn. 4 C 407/99 vedeného na Okresnom súde Bardejov“, pričom k právoplatnému skončeniu konania v súvisiacej veci dosiaľ nedošlo. Ústavný súd v súčinnosti s okresným súdom zistil, že v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 4 C 407/99 bolo dosiaľ ostatným úkonom pojednávanie uskutočnené 26. mája 2011 a spis je v súčasnosti na lehote do 16. septembra 2011. Krajský súd 2 uznesením sp. zn. 4 Co 284/04 z 30. decembra 2004, ktoré 17. marca 2005 nadobudlo právoplatnosť, označené prvostupňové uznesenie o prerušení konania potvrdil. Od právoplatného prerušenia napadnutého konania až dosiaľ neboli vykonané žiadne procesné úkony, ktoré by smerovali k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa.

Ústavný súd nepovažoval za relevantný ani dôvod, na ktorý vo vyjadrení k sťažnosti poukázal okresný súd, a to, že vo veci rozhodovalo viacero zákonných sudcov, pričom každý nový sudca potreboval určitý časový priestor na preštudovanie obsahu súdneho spisu. Ani touto skutočnosťou však nemožno podľa názoru ústavného súdu ospravedlniť doterajšiu dĺžku napadnutého konania a stav, v akom sa nachádzalo v čase prijatia tohto nálezu.

Sťažovateľ okrem iného poukázal na to, že „dôvodom podania tejto sťažnosti je skutočnosť, že doba trvania samotného konania v právnej veci vedenej Okresným súdom

v Bardejove pod sp. zn. 8 C 691/1991 prebiehajúceho od roku 1991 a zároveň aj doba prerušenia konania v tejto právnej veci je v oboch prípadoch neprimerane dlhá“.

S touto argumentáciou sťažovateľa je podľa názoru ústavného súdu potrebné sa stotožniť.

Pokiaľ ide o skutočnosť, že napadnuté konanie bolo právoplatne prerušené, ústavný súd poznamenáva, že okresný súd v súvislosti s tým vykonal voľbu medzi viacerými do úvahy prichádzajúcimi procesnými postupmi, a preto nie je dôvod na jeho spochybňovanie. Keďže ide o procesný postup, ktorý je zákonom dovolený (§ 109 ods. 2 OSP) ústavný súd nepovažoval za potrebné vyjadrovať sa ku vhodnosti a účelnosti okresným súdom zvoleného procesného postupu, pretože na posúdenie relevancie dôvodov na prerušenie konania majú v zásade lepšie predpoklady všeobecné súdy než ústavný súd.

To však ešte neznamená, že voľná úvaha všeobecného súdu nemusí podliehať žiadnym obmedzeniam alebo že by bola ústavným súdom nekontrolovateľná. Aj § 109 ods. 2 písm. c) OSP, tak ako napokon každé zákonné ustanovenie, sa totiž musí vykladať a uplatňovať v súlade s ústavou (čl. 152 ods. 4 ústavy). Keďže zo žiadneho ustanovenia ústavy nemožno vyvodiť, že prerušením konania jeho účastník stráca právo na to, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov v súlade s čl. 48 ods. 2 ústavy, všeobecný súd sa musí pri uplatňovaní procesného postupu o prerušení konania riadiť i požiadavkou, ktorá je zakotvená v tomto článku ústavy a ktorá ukladá povinnosť prijať príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie napadnutej veci bez zbytočných prietáhov, a tým aj vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote, a to aj keď prekážka, pre ktorú sa konanie prerušilo, ešte nepominula (m. m. I. ÚS 21/00, IV. ÚS 205/03, IV. ÚS 221/03, III. ÚS 369/09, IV. ÚS 221/2010).

V nadväznosti na uvedené ústavný súd konštatuje, že najmä s prihliadnutím na celkovú doterajšiu dĺžku posudzovaného konania (ktoré trvá od 11. novembra 1991), ako aj so zreteľom na obsah základného práva ustanoveného v čl. 48 ods. 2 ústavy nemožno považovať postup okresného súdu za konanie bez zbytočných prietáhov.

Za uvedeného stavu ústavný súd bez toho, aby bližšie analyzoval doterajší priebeh napadnutého konania, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. IV. ÚS 127/08, IV. ÚS 155/09, IV. ÚS 82/2010) dospel k záveru, že je z ústavnoprávneho hľadiska neprijateľné, aby právna neistota v konaní pred všeobecným súdom nebola odstránená ani po takmer 20 rokoch od jeho začatia, a preto vychádzajúc predovšetkým zo samotnej doterajšej dĺžky napadnutého konania, ale aj z jeho doterajšieho priebehu uzavrel, že v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 8 C 691/1991 bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

V nadväznosti na výrok, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy bolo postupom okresného súdu porušené, a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia v bode 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde napriek tomu, že sa toho sťažovateľ nedomáhal, konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'účinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'účinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadost'účinenia v sume 3 000 € z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti. Poukázal najmä na to, že „Reštitúcie

mali smerovať k napraveniu krivdy, čo v mojom prípade trvá 19 rokov. Trvanie konania o vydání nášho majetku, trvajúce 19 rokov dôvodne pociťujem ako ďalšiu krivdu.“

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 8 C 691/1991 a berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu, ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 3 000 € požadovanej sťažovateľom za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Pokiaľ sa sťažovateľ domáhal, aby ústavný súd napadnuté konanie prikázal inému okresnému súdu, ústavný súd v súvislosti s uvedeným poukazuje na to, že podľa § 12 ods. 3 OSP rozhoduje o prikázaní veci v prípade tzv. nutnej delegácie [ak príslušný súd nemôže vo veci konať, pretože jeho sudcovia sú vylúčení, a preto musí byť prikázaná inému súdu toho istého stupňa (§ 12 ods. 1 OSP)], ako aj v prípade tzv. vhodnej delegácie [vhodnosťou sa rozumie procesná situácia, v ktorej sa na inom než pôvodne príslušnom súde efektívnejšie dosiahne účel konania (§ 12 ods. 2 OSP)] súd, ktorý je najbližšie spoločne nadriadený príslušnému súdu a súdu, ktorému sa má vec prikázať. Takým súdom môže byť niektorý z krajských súdov a v prípade, keď sa rozhoduje o delegácii vo veci, v ktorej koná okresný súd a vec má byť delegovaná okresnému súdu z iného krajského súdneho obvodu, alebo ak ide o delegáciu medzi dvoma krajskými súdmi, ako nadriadený súd rozhoduje Najvyšší súd Slovenskej republiky.

Podľa svojej konštantnej judikatúry nemôže ústavný súd rozhodovať namiesto všeobecných súdov v občianskoprávných veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (I. ÚS 15/94) a nemá právomoc konať a rozhodovať vo veciach, ktoré sú zverené do rozhodovacej právomoci všeobecných súdov (I. ÚS 36/96).

Keďže z uvedeného vyplýva, že na rozhodovanie o prikázaní veci nie je daná právomoc ústavného súdu a rozhodovať o tom prislúcha v mimoinštančnom postupe výlučne uvedeným všeobecným súdom, ústavný súd sťažnosť v časti, v ktorej sa sťažovateľ vo vzťahu k ústavnému súdu domáhal, aby prikázal vec vedenú okresným súdom pod sp. zn. 8 C 691/1991 inému okresnému súdu, nevyhovel. Takýto postup je v súlade s doterajšou judikatúrou ústavného súdu (m. m. IV. ÚS 72/02 uznesenie o predbežnom prerokovaní sťažnosti).

Pokiaľ sa právny zástupca sťažovateľa v záverečnom návrhu na rozhodnutie domáhal okrem iného aj zrušenia uznesenia okresného súdu č. k. 8 C 691/91-449 z 15. augusta 2002 v spojení s uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 4 Co 284/04 z 30. decembra 2004, ktorým bolo prerušené konanie v právnej veci sťažovateľa do právoplatného skončenia konania vo veci sp. zn. 4 Co 407/99, ústavný súd sa týmto návrhom nemohol osobitne zaoberať, a to vzhľadom na osobitosť konania pred ústavným súdom, ktorá vylučuje možnosť navrhovateľa meniť predmet konania vymedzeného v uznesení o prijatí sťažnosti na ďalšie konanie (pozri napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 6/02).

Navyše je potrebné uviesť, že pokiaľ by aj bol takýto návrh obsiahnutý v pôvodnom petite sťažnosti, ústavný súd by ho musel v tejto časti pri predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde so zreteľom na lehotu ustanovenú v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde odmietnuť ako návrh podaný oneskorene.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku jeho právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom advokátom JUDr. V. M. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže

v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2009, ktorá bola 721,40 €. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a spísanie sťažnosti a jej podanie) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v sume 240,46 € (za dva úkony právnej služby) a 2 x 7,21 € režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Úhrada bola priznaná v celkovej sume 254,88 €.

Odmenu za účasť právneho zástupcu sťažovateľa na ústnom pojednávaní konanom 24. augusta 2011 vrátane náhrady hotových výdavkov ústavný súd nepriznal, pretože na ňom neboli prednesené žiadne nové skutočnosti (doteraz ústavnému súdu neznáme), ktoré by prispeli k ďalšiemu objasneniu veci, a ústavný súd rozhodol len na základe predložených mu (písomných) listinných dôkazov, t. j. sťažnosti a k nej pripojených písomností, vyjadrení účastníkov konania a obsahu súvisiacich súdnych spisov (m. m. I. ÚS 41/03, I. ÚS 104/03).

V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje aj na svoju predchádzajúcu judikatúru, podľa ktorej vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy jej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetného posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva – ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutý procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných na meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (napr. I. ÚS 41/03, IV. ÚS 233/03, IV. ÚS 88/05).

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. augusta 2011